

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี
ข้อมูล ณ วันที่ ๑๘ เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุลนายสุทัศน์ หมวกไสว.....
๒. เลขประจำตัวประชาชน
๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้.....๔๔ หมู่ ๗ ตำบลเจริญธรรม อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี.....
โทรศัพท์๐๘๕๔๐๓๔๒๐๕..... Facebook.....สุทัศน์ หมวกไสว..... Line๐๘๕๔๐๓๔๒๐๕.....
ปีเกิด พ.ศ. ๒๕๐๙
๔. สถานภาพ ☒ โสด ☐ สมรส ☐ หย่าร้าง
๕. ระดับการศึกษาปริญญาตรี.....
สถาบันการศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (มสธ.).....
คณะ/สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์/(แขนงวิชาการส่งเสริม-การเกษตร).....
๖. อาชีพปัจจุบัน
☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว
☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร
ระบุ.....

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร๓๕๐,๐๐๐..... บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๙.....

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก.....ข้าว.....

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน๓..... แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. แปลงเรียนรู้ด้าน “ข้าว”

ซึ่งเป็นที่ดินของครัวเรือน โดยเกษตรกรต้นแบบมีความเชี่ยวชาญในการทำนา และสามารถให้ความรู้คำแนะนำแก่ผู้ที่สนใจหาความรู้ หรือให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรในพื้นที่ได้เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนเพิ่มผลผลิตในนาข้าว ร่วมกับการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการไถกลบปุ๋ยพืชสดที่ได้รับการสนับสนุนจากสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสระบุรี

๒. แปลงเรียนรู้ด้าน “ประมง”

ลักษณะการเลี้ยงเป็นกระชังบก ได้รับการสนับสนุนจากประมงอำเภอหนองแค ซึ่งสามารถเป็นตัวอย่างให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจ เนื่องจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทกระชังบก มีประโยชน์หลายด้าน เช่น ประหยัดพื้นที่ สามารถติดตั้งได้ในพื้นที่จำกัด ลดต้นทุน สะดวกในการเคลื่อนย้าย ควบคุมโรคได้ดี และสามารถดูแลและจัดการได้ง่าย สะดวก

๓. แปลงเรียนรู้ด้าน “ปศุสัตว์”

เนื่องจากในพื้นที่ตำบลเจริญธรรม สามารถทำนาได้ ๑ ครั้งต่อปี เกษตรกรต้นแบบประจำ ศพก. จึงมีการทำปศุสัตว์ควบคู่ไปด้วยเพื่อเป็นอีก ๑ รายได้เสริมหลังฤดูทำนา ได้การเลี้ยงกระบือ และสุกร ซึ่งสามารถ

เป็นแหล่งเรียนรู้และฝึกปฏิบัติด้านการจัดการฟาร์ม การดูแลสุขภาพสัตว์ การป้องกันและควบคุมโรคระบาด รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ในด้านปศุสัตว์

ภาพแปลงเรียนรู้ด้านข้าว

ภาพที่ ๑ แสดงแปลงเรียนรู้ด้านข้าว

ภาพแปลงเรียนรู้ด้านประมง

ภาพที่ ๒ แสดงแปลงเรียนรู้ด้านประมง

ภาพแปลงเรียนรู้ด้านปศุสัตว์

ภาพที่ ๓ แสดงแปลงเรียนรู้ด้านปศุสัตว์

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน.....๔.....ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. การลดต้นทุนการผลิต

การลดต้นทุนการผลิตด้วยการตรวจดิน การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน

ภาพฐานการเรียนรู้การลดต้นทุนการผลิต

ภาพที่ ๔ แสดงฐานการเรียนรู้การลดต้นทุนการผลิต

๒. การปรับปรุงบำรุงดิน

การปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อให้มีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะสมกับการเพาะปลูกพืชและให้ผลผลิตอย่างยั่งยืน มีหลากหลายวิธี ทั้งการใช้ปุ๋ยเคมี, ปุ๋ยอินทรีย์, สารปรับปรุงดิน, และการจัดการอื่นๆ เช่น การปลูกพืชคลุมดิน และ การใช้ปุ๋ยพืชสดภาพฐานการเรียนรู้การลดต้นทุนการผลิต

ภาพฐานการเรียนรู้การปรับปรุงบำรุงดิน

ภาพที่ ๕ แสดงฐานการเรียนรู้การปรับปรุงบำรุงดิน

๓. การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน

การใช้จัดการศัตรูพืชตั้ง ๒ วิธีร่วมกันขึ้นไป เพื่อป้องกันและควบคุมศัตรูพืชโดย ลดการพึ่งพาสารเคมี และ รักษาสมดุลของระบบนิเวศในฟาร์ม โดยคำนึงถึงความปลอดภัยต่อมนุษย์ สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ

ภาพฐานการเรียนรู้การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน

ภาพที่ ๖ แสดงฐานการเรียนรู้การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน

๔. ด้านปศุสัตว์

ภาพที่ ๗ แสดงฐานการเรียนรู้ด้านปศุสัตว์

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน.....๓.....หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน๑..... หลักสูตร ประกอบด้วย

การตรวจวิเคราะห์ดินและปรับปรุงสภาพดินด้วยพืชปุ๋ยสด

การลดต้นทุนและการเพิ่มประสิทธิภาพการปลูกข้าว เน้นการลดต้นทุนการทำนาโดยการตรวจดินและปรับปรุงสภาพดินด้วยพืชปุ๋ยสด

ปุ๋ยเป็นปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่มีความสำคัญและเป็นต้นทุนหลักในการผลิตพืช การใช้ปุ๋ยเพื่อเพิ่มธาตุอาหารให้กับพืช ควรใช้ให้เหมาะสมกับสภาพดิน ชนิดพืช ระยะเวลาที่พืชต้องการ รวมทั้งวิธีการใส่ที่ถูกต้อง และควรทำการวิเคราะห์ดินก่อนปลูกพืชในแต่ละปี เพื่อประเมินระดับความอุดมสมบูรณ์ของดิน ช่วยให้สามารถจัดการดินและปุ๋ยในการผลิตพืชได้อย่างเหมาะสม และสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืช ลดต้นทุน และเพิ่มรายได้เกษตรกรอย่างมั่นคงและยั่งยืน

และการสนับสนุนเมล็ดปอเทืองจากสถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี จึงทำให้ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภовิหารแดง สามารถเป็นแปลงเรียนรู้ด้านการปรับปรุงสภาพดินด้วยพืชปุ๋ยสดๆ เป็นปุ๋ยอินทรีย์ชนิดหนึ่งได้จากต้นและใบของพืชปุ๋ยสดที่ปลูกไว้ หรือขึ้นเองตามธรรมชาติ เมื่อถึงระยะที่พืชเจริญเติบโตเต็มที่คือเมื่อพืชเริ่มออกดอก จนถึงดอกบานเต็มที่ก็ทำการตัดสับแล้วไถกลบ หลังจากนั้นจะทิ้งไว้จนเกิดการย่อยสลายจึงจะให้ธาตุอาหาร และเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้แก่ดิน

ปอเทืองเป็นพืชตระกูลถั่วมีคุณสมบัติพิเศษ คือเปลี่ยนเป็นปุ๋ยได้รวดเร็ว และมีรากปมเรียกว่าปมรากถั่ว ในปมเหล่านี้มีเชื้อจุลินทรีย์ จำพวกไรโซเบียมอยู่เป็นจำนวนมาก ไรโซเบียมสามารถดึงธาตุไนโตรเจนจากอากาศมาใช้เมื่อพืชมีการย่อยสลาย หลังจากย่อยสลายจะปล่อยธาตุไนโตรเจน และอินทรีย์วัตถุให้แก่ดินต่อไป

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน๑..... หลักสูตร ประกอบด้วย

เศรษฐกิจพอเพียง/การเกษตรผสมผสาน

การเกษตรผสมผสาน คือ การทำการเกษตรตั้งแต่ ๒ กิจกรรมขึ้นไปในพื้นที่เดียวกัน โดยมีการพึ่งพาอาศัยกันและกันของกิจกรรมต่างๆ ในระบบเกษตร เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและลดความเสี่ยงในการประกอบอาชีพเกษตร แนวคิดนี้ยังสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเน้นการพึ่งพาตนเอง การใช้ทรัพยากรอย่างมีเหตุผล และการสร้างความสมดุลในชีวิตและสิ่งแวดล้อม โดยศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภовิหารแดง มีการแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วนเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ อย่างเหมาะสม ทั้งการปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ การขุดคูน้ำ การปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น โดยการปลูกหลายชนิด ได้แก่

- กลุ่มพืชอาหาร การปลูกพืชเพื่อความมั่นคงทางอาหาร ปลูกเองกินเอง ปลอดภัยและลดค่าใช้จ่าย
- กลุ่มพืชรายได้ เป็นพืชที่เป็นรายได้หลักครอบครัว ได้แก่ นาข้าว
- กลุ่มพืชสมุนไพรสุขภาพ เป็นการใช้ประโยชน์พืชที่ใช้บรรเทาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นโดยไม่ต้องใช้ยา
- กลุ่มพืชสมุนไพรป้องกันกำจัดศัตรูพืช การใช้ประโยชน์สารสกัดจากพืชเพื่อป้องกันกำจัดศัตรูพืช ใช้ทดแทนสารเคมี ปลูกพืชที่นำมาใช้ผลิตสารสกัดเช่น สะเดา ข่า ตะไคร้หอม
- กลุ่มพืชอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นพืชที่ปลูกเพื่อบำรุงดิน ป้องกันการชะล้างดิน ช่วยรักษาความชื้นในดิน เช่น ปอเทือง

- กลุ่มพืชอาหารสัตว์ เป็นการปลูกพืชอาหารสัตว์ให้เพียงพอต่อการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งนอกจากลดต้นทุนและยังทำให้สัตว์โตเร็ว ได้แก่ หญ้าหว่ายข้อ หญ้ามัน หญ้าแพงโกล่า หญ้าก้านแดง
- กลุ่มพืชใช้สอย การปลูกพืชเพื่อใช้เนื้อไม้ หรือทำค้ำ ซึ่งสามารถปลูกเป็นแปลงและบนคันนา เช่น มะฮอกกานี กระถินเทพา ยางนา

และหลักสูตรที่ใช้สอนเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ คือการดำรงชีวิตอยู่บนทางสายกลาง ที่ตั้งอยู่บนหลักพื้นฐานสำคัญที่เรียกว่า ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข หลักการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานคำว่า ๓ ห่วง คือ การใช้ชีวิตอยู่บนทางสายกลางที่ประกอบไปด้วย

- ความพอประมาณ คือ การดำรงชีวิตให้เหมาะสมเพื่อให้เกิดความสมดุลในการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความพอประมาณในการหารายได้ และพอประมาณในการใช้จ่าย
- ความมีเหตุผล คือ การดำรงชีวิตด้วยการใช้เหตุผลในการตัดสินใจที่จะลงมือทำอะไรในแต่ละครั้งว่าเหมาะสมกับตัวเองหรือไม่
- การมีภูมิคุ้มกัน คือ ความพร้อมในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทุกอย่างที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิต โดยตัวเราสามารถแก้ไขและปรับเปลี่ยนการใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนั่นเอง

จากการดำเนินชีวิตตามหลัก ๓ ห่วงนั้นยังคงต้องปฏิบัติตามด้วย ๒ เงื่อนไข อันเป็นหลักใจความสำคัญในการเลือกตัดสินใจต่อการลงมือทำกิจกรรมต่างๆ ที่ยึดมั่นอยู่บนพื้นฐานของคำว่าพอเพียง ได้แก่

- ความรู้ คือ ความรู้ทางวิชาการต่างๆ และความรู้จากประสบการณ์ของตนเองและผู้เชี่ยวชาญ เพราะการที่เรามีความรู้ที่เปรียบพร้อมนั้น จะทำให้เราสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม ไม่จะเป็นการวางแผน ตลอดถึงในเรื่องของการสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ
- คุณธรรม คือ ยึดตามความถูกต้องและมีความเป็นธรรม มีความขยันและซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ของตนเอง

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน หลักสูตร ประกอบด้วย

การจัดทำบัญชีต้นทุนการผลิต/บัญชีครัวเรือน

นายสุทัศน์ หมวกใสว นอกจากเป็นเกษตรกรต้นแบบประจำศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรแล้ว ยังดำรงตำแหน่งครูบัญชีอาสาอำเภอวิหารแดง ซึ่งมีวิธีการสอนที่เข้าใจง่าย เน้นให้สามารถปฏิบัติได้จริง และมีการติดตามผลการจัดทำบัญชีต้นทุนของเกษตรกรที่เข้ามาเรียนรู้ตลอดเวลา

โดยหลักสูตรการจัดทำบัญชีต้นทุนมีความสำคัญกับเกษตรกรเป็นอย่างมากเนื่องจากเกษตรกรจะสามารถติดตามและวิเคราะห์ต้นทุนได้อย่างละเอียด ทำให้ทราบถึงค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นและสามารถควบคุมค่าใช้จ่ายได้ตลอดจนข้อมูลจากบัญชีต้นทุนช่วยให้ธุรกิจสามารถวางแผนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยพิจารณาจากต้นทุนและปริมาณการผลิตที่เหมาะสม ทำให้สามารถลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต เพิ่มผลกำไรได้มากขึ้น

การบันทึกบัญชีต้นทุนการเกษตร สามารถควบคุมรายจ่ายอย่างสมเหตุสมผล เนื่องจากตามปกติมักจะมีต้นทุนเกิดขึ้นจำนวนมาก หากไม่มีการควบคุมที่ดีไม่มีข้อจำกัดต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น การควบคุมต้นทุนเป็นหน้าที่ที่สำคัญของเกษตรกร ซึ่งการควบคุมต้นทุนนอกจากจะต้องอาศัยระบบการบันทึกบัญชีต้นทุนแล้วยังต้องอาศัยดุลยพินิจทางด้านการบริหารงานของเกษตรกรเข้ามาช่วยด้วย หากเกษตรกรทำนโยนที่มีกำลังการผลิตเป็นจำนวนมาก และไม่สามารถควบคุมการทำบัญชีได้เองแนะนำให้ปรึกษานักบัญชีที่มีคุณภาพและเชื่อถือได้เพื่อจะได้ช่วยให้การทำบัญชีเป็นเรื่องง่ายยิ่งขึ้น

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

การตรวจวิเคราะห์ดินและปรับปรุงสภาพดินด้วยพืชปุ๋ยสด

วัตถุประสงค์ เนื่องจากดินเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการทำกิจกรรม หากดินดีเกษตรกรก็จะสามารถลดต้นทุนการผลิตค่าปุ๋ยได้ องค์ประกอบที่สำคัญของดินคือ อินทรีย์วัตถุ การจัดการอินทรีย์วัตถุนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะอินทรีย์วัตถุเป็นตัวแปรหลักที่ทำให้เกิดช่องว่างหรืออากาศในดิน และความสามารถในการเก็บกักน้ำของดิน และการตรวจวิเคราะห์ดินทำให้สามารถประเมินสมบัติดินทางกายภาพ เคมี ชีวภาพ หรือความอุดมสมบูรณ์ของดินเพื่อใช้เป็นแนวทางในการใช้ปุ๋ยหรือการปรับปรุงดินเพื่อเพิ่มผลผลิตของพืช

โดยเน้นการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ซึ่งส่งผลดีต่อโครงสร้างดิน ความสามารถในการอุ้มน้ำ และการปลดปล่อยธาตุอาหารพืช นอกจากนี้ยังช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมีและควบคุมวัชพืชได้อีกด้วย

เนื้อหา การบรรยายถ่ายทอดความรู้เรื่องดินและปุ๋ยครอบคลุมถึงความสำคัญของดิน, การวิเคราะห์ดิน, ชนิดของปุ๋ย, และวิธีการใช้ปุ๋ยอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกษตรกรเข้าใจและนำไปปรับใช้ในการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ เน้นการปฏิบัติ เป็นตัวอย่าง เพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ โดยการทำแปลงเปรียบเทียบ แปลงสาธิต และบรรยายถ่ายทอดความรู้เบื้องต้นให้แก่เกษตรกรผู้สนใจ ตามหลักโรงเรียนเกษตรกร ซึ่งหลักการของโรงเรียนเกษตรกร คือ รูปแบบการเรียนรู้ที่เกษตรกรได้ร่วมกัน คิด แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และแก้ไขปัญหาาร่วมกันในทุกขั้นตอนของการผลิตทางการเกษตร โดยมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในแปลงเกษตร ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ตลอดฤดูการผลิต มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

- เกษตรกรเป็นศูนย์กลาง เน้นให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และตัดสินใจในทุกขั้นตอนของการผลิต ตั้งแต่การวางแผน การสำรวจ การวิเคราะห์ การทดลอง ไปจนถึงการประเมินผล
- เรียนรู้จากประสบการณ์ เกษตรกรจะได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงในแปลงเกษตรของตนเอง ร่วมกับการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับเกษตรกรคนอื่นๆ และผู้เชี่ยวชาญ
- การมีส่วนร่วม การเรียนรู้ในโรงเรียนเกษตรกรเป็นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เน้นลงมือปฏิบัติจริง ร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ไขปัญหา และร่วมกันตัดสินใจ
- การพัฒนาอย่างยั่งยืน เกษตรกรสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปปรับใช้ในการทำการเกษตรของตนเองอย่างยั่งยืน

ภาพที่ ๘ แสดงการถ่ายทอดความรู้บัญชีต้นทุนการผลิต/บัญชีครัวเรือน

ภาพที่ ๙ แสดงการถ่ายทอดความรู้ตามแนวตามหลักโรงเรียนเกษตรกร

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

การเข้าร่วมประชุมเชื่อมโยงคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และระดับจังหวัด และการเข้าร่วมประชุมของหน่วยงานอื่นๆ ทั้งในกระทรวงเกษตรและนอกกระทรวงเกษตร เพื่อดำเนินขับเคลื่อนงานด้านการเกษตร การเสนอปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงานของเกษตรกรในพื้นที่

โดยเกษตรกรต้นแบบประจำศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เป็นตัวแทนอาสาสมัครในหลายหน่วยงาน จึงทำให้ได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุม เพื่อเสนอแนวทางในการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตร

ภาพที่ ๑๐ แสดงการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตร

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

มีการวางแผนเพื่อดำเนินงานร่วมกันระหว่างเกษตรกรต้นแบบ และคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เพื่อสอดคล้อง ตรงกับความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่

โดยการประชุมเพื่อจัดแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. มีคณะกรรมการร่วมประชุมประกอบด้วย ประธานแปลงใหญ่ระดับอำเภอ, คณะกรรมการแปลงใหญ่, เกษตรกรต้นแบบประจำเครือข่าย ศพก. และหน่วยงานภาคี ได้แก่ สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี, ปศุสัตว์อำเภอวิหารแดง, และประมงอำเภอหนองแค

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

เนื่องจากการทำการเกษตรในรูปแบบเดิมที่มีผลกระทบต่อต้นทุน และปริมาณผลผลิตที่ได้ ทำให้ต้นทุนสูงขึ้น ผลผลิตลดลง เกษตรกรต้นแบบจึงได้ศึกษาหาความรู้ โดยประสานองค์ความรู้ และปัจจัยการผลิตจากหน่วยงานต่างๆในกระทรวงเกษตร เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ โดยเริ่มจากการตรวจวิเคราะห์ดิน เพื่อให้ทราบถึงความอุดมสมบูรณ์และปัญหาของดินในแปลงปลูกพืช พร้อมกับคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข เช่น การใช้ปุ๋ย การใช้วัสดุปลูกปรับปรุงดินกรดหรือดินเปรี้ยวจัด รวมทั้งการใช้วัสดุหรือสารปรับปรุงดินอย่างอื่นตามความจำเป็นเพื่อให้สามารถปลูกพืชแล้วได้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้นและมีคุณภาพดีขึ้น และนำมาแปลผล

เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มา เปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานในแต่ละรายการวิเคราะห์ แล้วแปลข้อมูลว่าอยู่ในระดับต่ำ ปานกลาง หรือสูง ซึ่งจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าพอเพียงหรือขาดแคลน การให้คำแนะนำตามผลวิเคราะห์ดิน การให้คำแนะนำการใช้ปุ๋ยกับพืชแต่ละชนิด จะต้องอาศัย ทักษะ ประสบการณ์ และความรู้ความชำนาญของผู้ให้คำแนะนำเป็นอย่างมาก จึงจะมีความถูกต้องและความแม่นยำสูง และส่งผลให้คำแนะนำในการจัดการดิน/ปรับปรุงดินให้ผลตอบแทนคุ้มค่ากับการลงทุน สามารถลดต้นทุน การผลิตได้ การนำข้อมูลผลวิเคราะห์ดินไปใช้ประโยชน์ ผลวิเคราะห์ดินเป็นปัจจัยที่บ่งบอกถึงกำลังการผลิตของดินที่มีผลต่อการตัดสินใจในการวางแผนการเพาะปลูก การเลือกชนิดและพันธุ์พืช อัตราและชนิดของปุ๋ยเคมี ตลอดจนการจัดการดินด้านอื่นๆร่วมด้วย เพื่อให้การใช้ประโยชน์ที่ดินเหมาะสมกับศักยภาพของดินอย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพสูงสุด

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

สภาพดิน และความเหมาะสมในการปลูกข้าว เนื่องจากอำเภอวิหารแดง มีพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม จำนวน ๓๕,๑๓๖.๗๙ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๑๐,๘๕๙.๓๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๙๑ พื้นที่เหมาะปานกลาง (S๒) จำนวน ๒๔,๑๕๖.๑๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๗๕ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๑๒๑.๓๒.๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๕ และไม่มีพื้นที่ไม่เหมาะสม (N)

โดยตำบลเจริญธรรม มีพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม จำนวน ๔,๖๐๗.๘๐ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๔,๕๑๘.๘๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๐๗ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๘๘.๙๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑.๙๒ และไม่มีเหมาะสมมาก (S๑) แต่เกษตรกรในตำบลเจริญธรรมปลูกข้าวทั้งหมดประมาณ ๔,๓๖๘.๐๐ ไร่ ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) คือดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกข้าว เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง และแหล่งน้ำ

ทางเกษตรกรต้นแบบ จึงมีประสานขอความร่วมมือกับหน่วยงานในกระทรวงเกษตรที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำความรู้และเทคโนโลยีต่างๆมาประยุกต์ใช้ เช่น

- การปรับปรุงโครงสร้างดิน : เพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน เช่น การใส่ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก หรือไถกลบตอซัง เพื่อปรับปรุงโครงสร้างดินให้โปร่ง ร่วนซุย ระบายน้ำและอากาศได้ดี
- การปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดิน : ตรวจสอบและปรับปรุงระดับธาตุอาหารในดินให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของข้าว โดยการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน หรือใช้ปุ๋ยอินทรีย์
- การปรับค่าความเป็นกรด-ด่างของดิน : ในกรณีที่ดินมีความเป็นกรด-ด่างที่ไม่เหมาะสม ควรปรับสภาพดินด้วยวัสดุปรับสภาพดิน เช่น ปูนขาว เพื่อให้ดินมีความเป็นกรด-ด่างที่เหมาะสมกับการปลูกข้าว
- การจัดการน้ำในพื้นที่ : การจัดการน้ำในแปลงนาอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การปรับระดับพื้นที่นาให้สม่ำเสมอ การทำคันนาเพื่อกักเก็บน้ำ และการใช้วัสดุคลุมดินเพื่อลดการสูญเสียน้ำ

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

- การปรับปรุงโครงสร้างดิน : เพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน เช่น การใส่ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก หรือไถกลบตอซัง เพื่อปรับปรุงโครงสร้างดินให้โปร่ง ร่วนซุย ระบายน้ำและอากาศได้ดี
- การปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดิน : ตรวจสอบและปรับปรุงระดับธาตุอาหารในดินให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของข้าว โดยการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน หรือใช้ปุ๋ยอินทรีย์
- การปรับค่าความเป็นกรด - ด่างของดิน : ในกรณีที่ดินมีความเป็นกรด - ด่างที่ไม่เหมาะสม ควรปรับสภาพดินด้วยวัสดุปรับสภาพดิน เช่น ปูนขาว เพื่อให้ดินมีความเป็นกรด - ด่างที่เหมาะสมกับการปลูกข้าว
- การจัดการน้ำในพื้นที่ : การจัดการน้ำในแปลงนาอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การปรับระดับพื้นที่นาให้สม่ำเสมอ การทำคันนาเพื่อกักเก็บน้ำ และการใช้วัสดุคลุมดินเพื่อลดการสูญเสียน้ำ
- การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน : การเลือกใช้วิธีควบคุมศัตรูพืชวิธีการต่างๆ และนำมาใช้ร่วมกันผสมผสานกัน ให้ถูกต้อง ถูกเวลา เหมาะสมกับสถานการณ์ และสภาพพื้นที่ โดยใช้กลไกการควบคุมโดยศัตรูธรรมชาติ ใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่เหมาะสมกับศัตรูพืช เน้นความปลอดภัย เพื่อลดปริมาณศัตรูพืชในพื้นที่นั้น ลดความเสี่ยงต่อคน และรบกวนระบบนิเวศเกษตรและสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

- การกำหนดเป้าหมายในการทำการเกษตร เน้นการลดต้นทุนการทำนา ของเกษตรกรต้นแบบประจำ ศพก. อำเภอลำทะเมนชัย มีการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในด้านต่างๆ ดังนี้

๑) การใช้เมล็ดพันธุ์ดี : การเลือกเมล็ดพันธุ์ที่มาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ มีอัตราการงอกเกิน ๘๐% ต้นกล้าแข็งแรง ปราศจากเมล็ดปน โรคและแมลง ไม่มีรอยแตก หรือมีรูเจาะของแมลง

๒) การเตรียมดิน : การไถดะ การไถแปร และการคราด การเตรียมดินที่ดีจะช่วยให้ดินมีความร่วนซุย กำจัดวัชพืช และปรับระดับพื้นที่ให้เหมาะสมกับการปลูกข้าว

๓) การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน : การเลือกใช้วิธีควบคุมศัตรูพืชวิธีการต่างๆ และนำมาใช้ร่วมกัน ผสมผสานกัน ให้ถูกต้อง ถูกเวลา เหมาะสมกับสถานการณ์ และสภาพพื้นที่ โดยใช้กลไกการควบคุมโดยศัตรูธรรมชาติ ใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่เหมาะสมกับศัตรูพืช เน้นความปลอดภัย เพื่อลดปริมาณศัตรูพืชในพื้นที่นั้น ลดความเสี่ยงต่อคน และระบบนิเวศเกษตรและสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด

๔) การเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม : เก็บเกี่ยวข้าวในระยะพลับพลึง (สีเหลืองเกือบทั้งรวง) เพื่อให้ข้าวสุกแก่สม่ำเสมอและลดความชื้นของเมล็ด การเก็บเกี่ยวเร็วหรือช้าเกินไปมีผลต่อคุณภาพข้าว และผลผลิตอาจลดลง พร้อมทั้งควรมีการระบายน้ำออกจากแปลงนา ๗ - ๑๐ วันก่อนการเก็บเกี่ยว

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

- การใช้พันธุ์ดี : โดยพันธุ์ที่นิยมปลูกในปีที่ผ่านมา ได้แก่ กข ๗๙, กข ๕๗, กข. ๔๙, กข.๔๗ และ กข ๓๑ โดยหาซื้อเมล็ดพันธุ์จากร้านค้า กรมการข้าว และเมล็ดพันธุ์ที่ได้จากการคัดเลือกไว้จากการทำนาของตนเอง หลักในการคัดเลือกจะต้องเป็นพันธุ์ดี ผลผลิตสูง ด้านทานโรคและแมลง ไม่มีเมล็ดพันธุ์อื่นและเศษวัสดุอื่นๆ ปะปน

- การเตรียมดิน : จะเริ่มจากการไถดะและไถแปรเพื่อพลิกหน้าดิน ตากดินให้แห้ง ตลอดจนเป็นการคลุกเคล้าเศษฟาง วัชพืช ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักลงไปดิน แล้วคราดหรือใช้ลูกทุบตีเพื่อกำจัดวัชพืชและทำให้ดินแตกตัวเป็นเทือก พร้อมทั้งจะปักดำหรือหว่านกล้าได้ ส่วนนาหว่านข้าวแห้งให้ไถดะและไถแปรหว่านข้าวแล้วคราดกลบเพื่อให้ต้นข้าวที่งอกแข็งแรงไม่ล้มง่ายและป้องกันการทำลายของนก หนู รวมทั้งศัตรูอื่น ๆ

- การดูแลรักษา : มีการควบคุมวัชพืชจำนวน ๒ ครั้ง โดยครั้งที่ ๑ ก่อนเริ่มทำนาเพื่อคุมหญ้าในแปลง ครั้งที่ ๒ ใช้ในระยะข้าวก่อนแตกกอ เพื่อป้องกันวัชพืชแย่งอาหารสำหรับข้าว และมีการใช้ไตรโคเดอร์มาบำรุงดิน แซ่เมล็ดพันธุ์ก่อนนำข้าวมาหว่าน

- การใส่ปุ๋ย : จำนวน ๒ ครั้ง โดยครั้งที่ ๑ จะใส่ปุ๋ยในระยะแตกกอ สูตร ๑๖-๒๐-๒๐ หรือ ๑๘-๒๒-๐ และครั้งที่ ๒ เมื่อข้าวอายุประมาณ ๕๐-๖๐ วัน สูตร ๑๖-๑๖-๘

- การเก็บเกี่ยว : ใช้รถเกี่ยวนา ระบายอากาศไม่ให้ข้าวมีความชื้นสูง เพื่อป้องกันเชื้อราเข้าทำลายเมล็ดข้าว โดยนิยม ๒ วิธี ๑. การตากเมล็ดข้าวลดความชื้น ๒. การใช้เครื่องจักรลดความชื้น

- การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว : การแยกสิ่งปะปนหรือสิ่งเจือปนออกจากข้าว และเก็บข้าวเพื่อรอสีในอดีตจะเก็บในโรงนา แต่ปัจจุบันจะส่งขายตรงไปยังโรงสีชุมชน

- การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู ใช้วิธีผสมผสาน ใช้ทั้งสารชีวภัณฑ์และสารเคมีควบคู่กัน ตลอดจนวิธีใช้พันธุ์ต้านทาน

ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

- ๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๑.....ชนิด ประกอบด้วย
- ๑.๑)ข้าว..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๓๐.....(ไร่-งาน-วา)
- ๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๑.....ชนิด ประกอบด้วย
- ๒.๑)ปลาดุก..... จำนวน.....๑.....(หน่วย...บ่อ...) ขนาด ๑.๕*๒.๕ เมตร
- ๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย
- ๓.๑)กระบือ..... จำนวน.....๖๐.....(ตัว)
- ๓.๒)สุกร..... จำนวน.....๖๐.....(ตัว)
- ๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....-.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

- ๑) สินค้า.....ข้าว.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้
๑.๑)ข้าว.....	เป็นเงิน.....๓,๘๘๓.....บาท/ไร่
๑.๒)ปลาดุก.....	เป็นเงิน.....๑,๕๐๐.....บาท/ไร่
๑.๓)สุกร.....	เป็นเงิน.....๖,๐๐๐.....บาท/ไร่
๑.๔)กระบือ.....	เป็นเงิน.....๑๐,๖๕๐.....บาท/ไร่
- รวมต้นทุนการผลิต๓,๘๘๓.....บาท/ไร่
- รายได้๖,๖๔๙.....บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

- ๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)
- ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....ไม่มี.....
- เฉลี่ยรายได้วันละ.....ไม่มี.....บาท/วัน
- ๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)
- ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....ไม่มี.....
- เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....ไม่มี.....บาท/สัปดาห์
- ๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)
- ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....สุกร และปลาดุก.....
- เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....๒๙,๑๗๐.....บาท/เดือน
- ๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)
- ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....กระบือ และนาข้าว.....
- เฉลี่ยรายได้ปีละ.....๓๕๐,๐๐๐.....บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง

- ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง : สร้างรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีสุขภาพที่ดี เนื่องจากกินผลผลิตของตนเอง ที่ปลอดสารพิษ สืบสานอาชีพและอุดมการณ์ด้านการเกษตรให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ ถอดองค์ความรู้

- ประโยชน์ที่เกิดกับเกษตรกรรายอื่นๆ : เป็นแบบอย่าง ตัวอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่ สามารถแก้ปัญหา ตอบปัญหาด้านการเกษตรแก่คนในพื้นที่ได้ สามารถเป็นแปลงเรียนรู้ แปลงต้นแบบด้านการเกษตรให้แก่เกษตรกร ที่สนใจศึกษาเรียนรู้ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านการเกษตรแบบเดิม โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรม มาใช้ในกิจกรรมเกษตร

- ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชน : เพิ่มความมั่นคงทางแหล่งอาหารในชุมชน, เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรแก่ คนทั้งในและนอกพื้นที่, ส่งเสริมเศรษฐกิจฐาน สร้างงาน สร้างอาชีพในชุมชน และสามารถพัฒนาเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงเกษตร แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านการเกษตรระหว่างคนในชุมชน และยังสามารถ ถ่ายทอดภูมิปัญญาการเกษตรจากรุ่นสู่รุ่นได้

๒. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

- ความอุดมสมบูรณ์ของดิน : การลดใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างต่อเนื่อง เช่น ลดการใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลง ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น มีความหลากหลายทางชีวภาพของจุลินทรีย์ในดิน และลดการแพร่ระบาดของ โรคพืช วัชพืชในดิน

- การบริหารจัดการน้ำ : การส่งเสริมให้เกษตรกรลดการทำนาปรังในช่วงฤดูแล้ง ส่งผลให้คลองสาธารณะและ อ่างน้ำในธรรมชาติมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นเพียงพอต่อการใช้ทำกิจกรรมอื่นๆ ในฤดูแล้ง

- การเกษตรยั่งยืน : การใช้แนวทางการเกษตรแบบยั่งยืน เช่น การปลูกพืชหมุนเวียน การจัดการศัตรูพืช แบบผสมผสาน และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ช่วยลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร และส่งเสริมการอนุรักษ์ดินและน้ำ

- การเกษตรอนุรักษ์ : การเกษตรอนุรักษ์เน้นการลดการไถพรวน การปกคลุมดิน และการกระจายพันธุ์ พืช ซึ่งช่วยลดการกัดเซาะของดิน เพิ่มความชื้นในดิน และส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพ

- การฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากร : การเกษตรสามารถมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้ เช่น การปลูกป่า การสร้างแหล่งน้ำ และการอนุรักษ์ดินและน้ำ

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

- ความอุดมสมบูรณ์ของดิน : การลดใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างต่อเนื่อง เช่น ลดการใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลง ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น มีความหลากหลายทางชีวภาพของจุลินทรีย์ในดิน และลดการแพร่ระบาดของ โรคพืช วัชพืชในดิน

- การบริหารจัดการน้ำ : การส่งเสริมให้เกษตรกรลดการทำนาปรังในช่วงฤดูแล้ง ส่งผลให้คลองสาธารณะและ อ่างน้ำในธรรมชาติมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นเพียงพอต่อการใช้ทำกิจกรรมอื่นๆ ในฤดูแล้ง

- การเกษตรยั่งยืน : การใช้แนวทางการเกษตรแบบยั่งยืน เช่น การปลูกพืชหมุนเวียน การจัดการศัตรูพืช แบบผสมผสาน และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ช่วยลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร และส่งเสริมการอนุรักษ์ดินและน้ำ

- การเกษตรอนุรักษ์ : การเกษตรอนุรักษ์เน้นการลดการไถพรวน การปกคลุมดิน และการกระจายพันธุ์พืช ซึ่งช่วยลดการกัดเซาะของดิน เพิ่มความชื้นในดิน และส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพ
- การฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากร : การเกษตรสามารถมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้ เช่น การปลูกป่า การสร้างแหล่งน้ำ และการอนุรักษ์ดินและน้ำ

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

เกษตรกรต้นแบบประจำ ศพก. นำความรู้ที่ผ่านการอบรม ศึกษาดูงาน ทั้งภายในและภายนอกกระทรวงเกษตรมาประยุกต์ใช้ ในกิจกรรมการเกษตร โดยมุ่งเน้นการลดต้นทุนการทำนา เป็นการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ตั้งแต่กระบวนการเตรียมดิน การเลือกเมล็ดพันธุ์ การปรับปรุงบำรุงดิน การดูแล และการเก็บเกี่ยว ซึ่งเกษตรกรต้นแบบประจำ ศพก. สามารถลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตในการทำนาได้ สามารถจำแนกได้ดังนี้

- การตรวจวิเคราะห์ดิน : เพื่อให้ทราบถึงสภาพของดิน และปรับสภาพให้เหมาะสมกับการทำนา การตรวจดินจะช่วยให้ทราบถึงปริมาณธาตุอาหารที่มีอยู่ในดิน ปัญหาของดิน และวิธีการแก้ไขได้อย่างถูกต้อง ทำให้สามารถวางแผนการใส่ปุ๋ยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดต้นทุน และเพิ่มผลผลิต
- การเลือกเมล็ดพันธุ์ : โดยหาซื้อเมล็ดพันธุ์จากร้านค้าที่ได้รับการรับรอง หรือจากกรมการข้าว หลักในการคัดเลือกจะต้องเป็นพันธุ์ดี ผลผลิตสูง ต้านทานโรคและแมลง ไม่มีเมล็ดพันธุ์อื่นและเศษวัสดุอื่นๆ ปะปน
- การเตรียมดิน : จะเริ่มจากการไถดะและไถแปรเพื่อพลิกหน้าดิน ตากดินให้แห้ง ตลอดจนเป็นการคลุกเคล้าเศษฟาง วัชพืช ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักลงไปนดิน แล้วคราดหรือใช้ลูกทุบตีเพื่อกำจัดวัชพืชและทำให้ดินแตกตัวเป็นเทือก พร้อมทั้งจะปักดำหรือหว่านกล้าได้
- การดูแลรักษา : มีการควบคุมวัชพืชจำนวน ๒ ครั้ง โดยครั้งที่ ๑ ก่อนเริ่มทำนาเพื่อคุมหญ้าในแปลง ครั้งที่ ๒ ใช้ในระยะข้าวก่อนแตกกอ เพื่อป้องกันวัชพืชแย่งอาหารสำหรับข้าว และมีการใช้ไตรโคเดอร์มาบำรุงดิน แซ่เมล็ดพันธุ์ก่อนนำข้าวมาหว่าน
- การใส่ปุ๋ย : จำนวน ๒ ครั้ง โดยครั้งที่ ๑ จะใส่ปุ๋ยในระยะแตกกอ สูตร ๑๖-๒๐-๒๐ หรือ ๑๘-๒๒-๐ และครั้งที่ ๒ เมื่อข้าวอายุประมาณ ๕๐-๖๐ วัน สูตร ๑๖-๑๖-๘
- การเก็บเกี่ยว : ใช้รถเกี่ยวนา ระบายอากาศไม่ให้ข้าวมีความชื้นสูง เพื่อป้องกันเชื้อราเข้าทำลายเมล็ดข้าว โดยนิยม ๒ วิธี ๑. การตากเมล็ดข้าวลดความชื้น ๒. การใช้เครื่องจักรลดความชื้น
- การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว : การแยกสิ่งปะปนหรือสิ่งเจือปนออกจากข้าว และเก็บข้าวเพื่อรอสีในอดีตจะเก็บในโรงนา แต่ปัจจุบันจะส่งขายตรงไปยังโรงสีชุมชน
- การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู ใช้วิธีผสมผสาน ใช้ทั้งสารชีวภัณฑ์และสารเคมีควบคู่กัน ตลอดจนวิธีใช้พันธุ์ต้านทาน

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

- ปัจจุบันเกษตรกรต้นแบบ ประจำ ศพก. และ ศพก. ยังคงดำเนินกิจกรรมการให้บริการด้านการเกษตรต่างๆ แก่เกษตรกรและผู้สนใจ พร้อมทั้งยังมีคนเข้ามาสอบถามปัญหา ศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่องตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง ศพก. เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนและสามารถตอบสนองความต้องการด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเกษตร โดยเน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบ

ที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในประเด็นการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุน การผลิต การพัฒนาคุณภาพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การผลิต ตลอดจนยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิต เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบในลักษณะของเกษตรกรสอนเกษตรกรเพื่อให้ เกษตรกรที่มาเรียนรู้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดจิตสำนึกในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ที่มีการใช้ปัจจัยการผลิตได้อย่างเหมาะสม และนำองค์ความรู้ที่ได้รับจาก ศพก. ไปประยุกต์ใช้เพื่อลดต้นทุน การผลิต เพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิตผลิตสินค้าที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม และมีระบบการผลิตที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

- ปัจจุบันเกษตรกรต้นแบบ ประจำ ศพก. และ ศพก. ยังคงดำเนินกิจกรรมการให้บริการด้านการเกษตรต่างๆ แก่เกษตรกรและผู้สนใจ และรับเรื่องร้องเรียน ปัญหา ร้องเรียน จากเกษตรกร ชุมชน เพื่อแจ้งแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการแก้ไขปัญหา หรือรับเรื่องเพื่อนำไปประสานหาทางแก้ไขต่อไป

เนื่องจากเกษตรกรต้นแบบประจำ ศพก. เป็นอาสาสมัครและตัวแทนหลายหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกกระทรวงเกษตร จึงทำให้สามารถรับเรื่องร้องเรียน เพื่อประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้แก้ปัญหาทราบปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ตรงประเด็น ทันทีทันเวลา

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

- ปัจจุบันเกษตรกรต้นแบบ ประจำ ศพก. และ ศพก. ยังคงดำเนินกิจกรรมการให้บริการด้านการเกษตรต่างๆ แก่เกษตรกรและผู้สนใจ รวมทั้งเป็นจุดที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตรต่างๆ กับเกษตรกร อีกทั้งยังใช้เป็นจุดนัดพบในการพบปะพูดคุยของเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร และเกษตรกรกับเกษตรกรด้วยกันเอง เพื่อให้เกษตรกรเกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ข่าวสาร และแบ่งปันข้อมูล เทคโนโลยี นวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการทำกิจกรรมเกษตร

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

- มีการขยายผลการนำองค์ความรู้ ที่ได้รับการอบรม การปฏิบัติขยายผลให้เกษตรกรในพื้นที่เกษตรกรที่สนใจปรับเปลี่ยน เปลี่ยนแปลง หรือนำความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ไปใช้ในกิจกรรมเกษตรสามารถเข้าไปศึกษาดูงาน สอบถามปัญหาต่างๆ ได้ที่ ศพก. หรือที่บ้านได้ โดยเทคโนโลยีที่เกษตรกรต้นแบบสามารถถ่ายทอดได้อย่างเชี่ยวชาญ และชำนาญได้แก่การตรวจวิเคราะห์ดิน

โดยเน้นการสอนให้สะดวกง่าย และแปลผลได้อย่างรวดเร็ว เพื่อวิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารหลัก (N, P, K), pH, อินทรีย์วัตถุ และอื่นๆ ก่อนนำแม่ปุ๋ย เช่น ปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐, ๑๘-๔๖-๐ และ ๐-๐-๖๐ มาผสมใช้ให้เหมาะสมตามสูตรที่คำนวณได้ ข้อดีของการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน คือ แม่ปุ๋ยมีความเข้มข้นของธาตุอาหารสูง ไม่มีสารตัวเติม สามารถนำมาผสมให้ได้สูตรหลากหลายตรงตามความต้องการ ให้ธาตุอาหารและประโยชน์ต่อพืชสูง ลดต้นทุนค่าปุ๋ยเคมี

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

- การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอนของการพัฒนา เกษตรกรต้นแบบประจำ ศพก. มีส่วนร่วมในการประชุมต่างๆ ของหมู่บ้าน ตำบล เพื่อเสนอแผนด้านการเกษตรเพื่อขอรับการสนับสนุน แก้ไขปัญหาด้านการเกษตรกรในพื้นที่ มุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนในชุมชน ได้รับประโยชน์ร่วมกัน บูรณาการการทำงานและงบประมาณจากทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน สถาบันวิชาการ ท้องถิ่น ฯลฯ ดำเนินการพัฒนาย่อยจากฐานการพัฒนาที่มีอยู่แล้วและใช้เป็น กลไกขับเคลื่อน ในพื้นที่ อาทิ แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน Young Smart Farmer กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมในพื้นที่

๔.๑.๗ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

- เป็นเกษตรกรผู้นำของอำเภอวิหารแดง มีส่วนในการกำหนดทิศทางและขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรในพื้นที่ โดยมีหน้าที่เป็นผู้ประสานระหว่างเจ้าหน้าที่ทั้งในและภายนอกภาครัฐ กับเกษตรกรในพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนงานด้านการเกษตร และการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ โดยมุ่งเน้นให้เกษตรกรในพื้นที่เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของเกษตรกรต้นแบบ ค่อยเรียนรู้ ค่อยปรับเปลี่ยนเพื่อเปิดรับความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ
- เป็นต้นแบบให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ เข้ามาศึกษาดูงาน เรียนรู้จากประสบการณ์จริง
- ร่วมประชุมกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อนำปัญหา ข้อซักถามต่างๆ แจ้งแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถช่วยเหลือ และแก้ไขได้ตรงตามความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

- เกษตรกรต้นแบบ นายสุทัศน์ หมวกใส กล่าวว่ตั้งแต่เด็กจำความได้ก็เห็นพ่อกับแม่มีอาชีพทำนา และตนเองก็ช่วยทำนามาตั้งแต่ยังเด็ก จนพอโตขึ้นจึงยึดอาชีพทำนามาจนถึงปัจจุบัน แต่ได้เพิ่มเติมการทำเกษตรด้านอื่นๆ เข้ามา เช่น ด้านปศุสัตว์ (การเลี้ยงกระบือ) ด้านการปลูกพืช (ปลูกพืชหลังนา ถั่วเขียว งาดำ) ปัจจุบันการทำนาอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว จึงทำให้สามารถทำนาได้ปีละ ๑ ครั้ง ซึ่งผลผลิตที่ได้จากการทำนาก็ไม่สูงมากนัก เมื่อเทียบกับพื้นที่ ๆ อยู่ในเขตชลประทาน

ตนจึงมีความภาคภูมิใจมากที่ได้สืบสานอาชีพของบรรพบุรุษ และอาชีพของบุพการีที่เลี้ยงตนมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ การประกอบอาชีพเกษตรกรของตน ยังได้รับการยอมรับจากหน่วยงานต่างๆ ของทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงเกษตรกรในพื้นที่ จนตนกลายเป็นที่เกษตรต้นแบบของคนในพื้นที่ มีเกษตรกรมาสอบถามข้อมูล ข่าวดาร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ จนได้รับการแต่งตั้งเป็นประธาน ศพก.อำเภอวิหารแดง ตนจึงได้มีส่วนร่วมการขับเคลื่อนพัฒนาด้านการเกษตรของชุมชนในพื้นที่มากขึ้น

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

- มีภาวะผู้นำเนื่องจากได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน ร่วมงานต่างๆ ของชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ของทั้งภาครัฐและเอกชน เช่นการเป็นจิตอาสาของหน่วยงานต่างๆ การเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร และโรงเรียนต่างๆ ด้านการทำกิจกรรมเกษตร โดยมีจิตอาสาและเสียสละช่วยเหลือสังคมให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ อยู่เสมอ

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

- การรณรงค์หลักคำสอนในหลวงรัชการที่ ๙ มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต โดยทรงยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และยึดคำสอน “การทำดีนั้นทำยากและเห็นผลช้า แต่ก็จำเป็นต้องทำเพราะหาไม่ความชั่ว ซึ่งทำได้ง่าย จะเข้ามาแทนที่ และจะพอกพูนขึ้นอย่างรวดเร็วโดยไม่ทันรู้สึกตัว แต่ละคนจึงต้องตั้งใจ และเพียรพยายาม ให้สุดกำลัง ในการสร้างเสริมและสะสมความดี” ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการช่วยเหลือเกื้อกูล เพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

- ด้านการกระทำ : การเข้าร่วมกิจกรรมอาสาต่างๆ ของชุมชน, การร่วมเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ ในสถานที่ต่างๆ ด้วยจิตสาธารณะ, การถ่ายทอดความรู้ รับเรื่องร้องเรียน ปัญหา ของเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ปัญหาต่อไป

- ด้านวาจาและจิตใจ : การให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น, การพูดในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม, การมีจิตใจเมตตาเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

- เกษตรกรต้นแบบมีการรณรงค์คำสอนของในหลวงรัชการที่ ๙ มาปรับใช้ในการทำงาน โดยการยึดหลัก “เมื่อมีโอกาสทำงาน ควรเต็มใจ ทำโดยไม่จำเป็นต้องตั้งข้อแม้ หรือเงื่อนไขอันใด ไว้ให้เป็นเครื่องกีดขวาง คนที่ทำงานได้จริงๆ นั้น ไม่ว่าจะจับงานสิ่งใด ย่อมทำได้เสมอ ถ้ายังมีความเอาใจใส่ มีความขยัน และความซื่อสัตย์สุจริต ก็ยิ่งจะช่วยให้ประสบผลสำเร็จในงานที่ทำสูงขึ้น” นำมาซึ่งการประยุกต์ใช้ในการทำงานดังนี้

- การทำงานโดยไม่มีข้อแม้ : การเต็มใจทำงานโดยไม่เลือกปฏิบัติ

- มีความขยัน อดทน : ความประพฤติที่ซื่อตรง ไม่ทุจริตคดโกง และสามารถเผชิญกับความยากลำบาก และความท้าทายในการทำงาน

- การพึ่งพาตนเอง : ความสามารถในการดูแลตัวเองและแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง

- การยึดประโยชน์ส่วนรวม : การคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

- นายบัณฑิต ผลวาวแว นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ รักษาการแทนเกษตรอำเภอวิหารแดง

- นางสาวอภิญญา ศรีวิไล นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

- นางสาวขวัญหทัย ธรรมเสนา นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

- ใช้กระบวนการถอดบทเรียนแบบเล่าเรื่อง (Storytelling) ด้วยวิธีการเล่าเกี่ยวกับประสบการณ์ความสำเร็จในการทำงานของเกษตรกรต้นแบบ ให้ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียนฟัง ทำให้ได้เกิดเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เน้นรายละเอียด การเชื่อมโยง ซึ่งมีวิธีการไม่ยุ่งยากซับซ้อน เป็นการเล่าเรื่องประสบการณ์ในการการเกษตร แบ่งปันทั้งความสำเร็จและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงาน จากนั้นให้ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียนที่ฟังเรื่องเล่าช่วยกันถอดบทเรียน จดรายละเอียดที่สำคัญ พร้อมซักถามในหัวข้อ หรือประเด็นที่ต้องการข้อมูลเพิ่มเติม พร้อมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างเกษตรกรต้นแบบ และเจ้าหน้าที่ผู้ร่วมดำเนินการ

- ใช้กระบวนการถอดบทเรียนแบบ Mind mapping เพื่อเน้นหัวข้อและความสัมพันธ์ เชื่อมโยงของข้อมูลต่างๆ กระตุ้นความคิด ข้อเสนอต่างๆ และให้ได้ข้อมูลจำนวนมาก เพื่อให้สะดวกต่อการนำหัวข้อมาถอดบทเรียน

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

- หัวข้อและประเด็นคำถามมีความซับซ้อน และคล้ายคลึงกัน เกษตรกรต้นแบบไม่สามารถให้คำตอบในบางประเด็นได้

*****หมายเหตุ** ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.

ภาคผนวก

ตารางที่ ๑ แผนการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ครั้งที่ ๑

กิจกรรม	เอกสารที่ต้องจัดส่ง/เกี่ยวข้อง	ช่องทางการจัดส่ง	ระยะเวลา ดำเนินการ	แผน เบิกจ่าย	กำหนด ส่ง จังหวัด	กำหนด ส่งกรมฯ
๑. ประเมิน ศพก. หลัก	ตามแบบฟอร์ม ศพก. ๐๑ และแบบฟอร์ม ศพก. ๐๒ รูปแบบไฟล์ข้อมูลที่บันทึกเป็น Word และ Pdf	E-mail : yutsrb๒๕๖๗@gmail.com	ธ.ค. ๖๗ - ม.ค. ๖๘	ม.ค. ๖๘	๑๗ ม.ค. ๖๘	๒๔ ม.ค. ๖๘
๒. วิเคราะห์ศักยภาพ ศพก.						
๒.๑ แผนปฏิบัติการบูรณาการ ของคณะกรรมการขับเคลื่อน งานด้านการเกษตรระดับ จังหวัด (แผนคณะกรรมการ ขับเคลื่อนงานด้านการเกษตร ระดับจังหวัด) ประจำปี งบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘	ภาคผนวก ๓.๑	มีประจำไว้ ณ ศพก.	ภายใน ๒๐ ธ.ค ๖๗		๒๐ ธ.ค. ๖๗	ไม่ต้องส่ง กรมฯ

ตารางที่ ๑ แผนการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ครั้งที่ ๑

กิจกรรม	เอกสารที่ต้องจัดส่ง/เกี่ยวข้อง	ช่องทางการจัดส่ง	ระยะเวลา ดำเนินการ	แผน เบิกจ่าย	กำหนด ส่ง จังหวัด	กำหนด ส่งกรมฯ
๒.๒ แผนปฏิบัติการบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (แผน ราย ศพก.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘	ภาคผนวก ๓.๒	มีประจำไว้ ณ ศพก.	ภายใน ๒๐ ธ.ค ๖๗		๒๐ ธ.ค ๖๗	ไม่ต้องส่ง กรมฯ
๒.๓ แผนการเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรผู้นำของ ศพก./ ศูนย์เครือข่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘	ภาคผนวก ๓.๓	E-mail : yutsrb๒๕๖๗@gmail.com	ธ.ค. ๖๗		๑๖ ธ.ค ๖๗	๒๐ ธ.ค ๖๗
๒.๔ จัดทำแบบฟอร์มเสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณ	ภาคผนวก ๓.๔	E-mail : yutsrb๒๕๖๗@gmail.com	ธ.ค. ๖๗ - ก.พ. ๖๘		๑๔ ก.พ. ๖๘	๒๐ ก.พ. ๖๘

ตารางที่ ๑ แผนการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ครั้งที่ ๑

กิจกรรม	เอกสารที่ต้องจัดส่ง/เกี่ยวข้อง	ช่องทางการจัดส่ง	ระยะเวลา ดำเนินการ	แผน เบิกจ่าย	กำหนด ส่ง จังหวัด	กำหนด ส่งกรมฯ
๓. เสริมสร้างศักยภาพ เกษตรกรผู้นำ อำเภอละ ๑๐ ราย	๑. ไฟล์ใบสมัคร ตามภาคผนวก ๑๑ ๒. แบบทดสอบเกษตรกรก่อนเข้ารับการ อบรม ในครั้งที่ ๑ (Pre-test) ๓. บันทึกข้อมูลการอบรมเกษตรกรผู้นำใน ระบบรายงาน ศพก. (https://learningpoint.doae.go.th/login) ๔. บันทึกข้อมูลเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ในระบบ https://rbm.doae.go.th/ ๕. แบบสรุปผลการฝึกอบรมเกษตรกร	E-mail : yutsrb๒๕๖๗@gmail.com	ธ.ค. ๖๗ - ก.พ. ๖๘	ก.พ. ๖๘	๑๕ มี.ค. ๒๕๖๘	
๔. ประชุมคณะกรรมการ เครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ ระดับอำเภอ			ธ.ค. ๖๗ - ก.พ. ๖๘	ธ.ค.๖๗, ก.พ. ๖๘		

ภาพที่ ๑๑ แสดงการประชุมเพื่อจัดทำแผนการดำเนินงานของ ศพก.อำเภอวิหารแดง

ภาพที่ ๑๒ แสดงแผนผังศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอวิหารแดง

ศูนย์เครือข่ายการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

ศูนย์ หรือจุดเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร ด้านต่างๆ ของเกษตรกรที่ดำเนินงาน
จนประสบความสำเร็จและ/หรือมีผลการดำเนินงานเป็นที่ประจักษ์ และเป็นแหล่งเรียนรู้
ที่สนับสนุนการดำเนินงานของ ศพก. ในอำเภอและเขตในพื้นที่ยกเว้นกรุงเทพมหานคร

ตำบลบ้านลำ

จำนวน 3 แห่ง

1. ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนตำบลบ้านลำ
กิจกรรมหลัก : การจัดการดินปุ๋ย/การปรับปรุงบำรุงดิน
ประธานศูนย์ : น.ส.ศิริพร สุปัญญาพาณิชย์
ที่ตั้ง : หมู่ 7 ต.บ้านลำ อ.วิหารแดง จ.สระบุรี
2. ศูนย์ส่งเสริมเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนตำบลบ้านลำ
กิจกรรมหลัก : ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว/ศูนย์ข้าวชุมชน
ประธานศูนย์ : น.ส.โสภา คำอ้าย
ที่ตั้ง : หมู่ 7 ต.บ้านลำ อ.วิหารแดง จ.สระบุรี
3. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านประมงอำเภอวิหารแดง
กิจกรรมหลัก : ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง/เกษตรผสมผสาน
ประธานศูนย์ : นายจันทนา สุขประเสริฐ
ที่ตั้ง : หมู่ 6 ต.บ้านลำ อ.วิหารแดง จ.สระบุรี

ตำบลหนองสรวง

จำนวน 1 แห่ง

1. ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
และเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบลหนองสรวง
กิจกรรมหลัก : ด้านเศรษฐกิจพอเพียง
ประธานศูนย์ : นายสืบฤทธิ์ รุ่งราพรรณ
ที่ตั้ง : หมู่ 9 ต.หนองสรวง อ.วิหารแดง จ.สระบุรี

ตำบลหนองหมู

จำนวน 2 แห่ง

1. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านคันท่า
กิจกรรมหลัก : ศูนย์กึ่งอเนกประสงค์
ประธานศูนย์ : นายอำนาจ สันโคตร
ที่ตั้ง : หมู่ 3 ต.หนองหมู อ.วิหารแดง จ.สระบุรี
2. กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันสระบุรี
กิจกรรมหลัก : ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ยืนต้น
ประธานศูนย์ : นายเกษม พัทธมิตรธรณพ
ที่ตั้ง : หมู่ 2 ต.หนองหมู อ.วิหารแดง จ.สระบุรี

ตำบลวิหารแดง

จำนวน 1 แห่ง

1. กลุ่มเกษตรกรทำนาตำบลวิหารแดง
กิจกรรมหลัก : ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว
ประธานศูนย์ : นายชาติ ศรีนางค์
ที่ตั้ง : หมู่ 7 ต.วิหารแดง อ.วิหารแดง จ.สระบุรี

ตำบลเจริญธรรม

จำนวน 3 แห่ง

1. ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนตำบลเจริญธรรม
กิจกรรมหลัก : การจัดการดินปุ๋ย / การปรับปรุงบำรุงดิน
ประธานศูนย์ : นายสุกัญญา หอมไฉว
ที่ตั้ง : หมู่ 5 ต.เจริญธรรม อ.วิหารแดง จ.สระบุรี
2. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลเจริญธรรม
กิจกรรมหลัก : การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน
ประธานศูนย์ : นายจำปี น้อยยาโน
ที่ตั้ง : หมู่ 5 ต.เจริญธรรม อ.วิหารแดง จ.สระบุรี
3. ศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนตำบลเจริญธรรม
กิจกรรมหลัก : การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี
ประธานศูนย์ : นายจำปี น้อยยาโน
ที่ตั้ง : หมู่ 7 ต.เจริญธรรม อ.วิหารแดง จ.สระบุรี

ตำบลคลองเรือ

จำนวน 2 แห่ง

1. ศูนย์เรียนรู้เห็ดครบวงจรบ้านคลองไทร
กิจกรรมหลัก : การผลิตก้อนเชื้อเห็ดและการเพาะเลี้ยงเห็ด
ประธานศูนย์ : น.ส.เพียรวิทย์ แซ่ประเสริฐ
ที่ตั้ง : หมู่ 9 ต.คลองเรือ อ.วิหารแดง จ.สระบุรี
2. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านคลองหัวช้าง
กิจกรรมหลัก : ด้านเศรษฐกิจพอเพียง
ประธานศูนย์ : นางชลลธิธา คชประเสริฐ
ที่ตั้ง : หมู่ 10 ต.คลองเรือ อ.วิหารแดง จ.สระบุรี

สำนักงานเกษตรอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี
กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
โทร 036-377605

ภาพที่ ๑๓ แสดงศูนย์เครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอวิหารแดง